

Nærings- og handelsdepartementet
Pb 8014 Dep
0030 Oslo

Saksbehandler: Tone Eli Moseid
Dir. tlf: 23117544

Vår ref: 2004/949 Vår dato: 09.11.2004
Deres ref: 200304692- Deres dato: 06.10.04
35

Næringspolitikk for elektronisk innhold - høringsvar

ABM-utvikling, statens senter for arkiv, bibliotek og museum, skal være et strategisk utviklingsorgan, og arbeide med felles utviklings- og samarbeidstiltak og med sektorspesifikke utfordringer for de tre sektorene. Kultur- og kirke departementet har det overordnede ansvaret for ABM-utvikling. Sentrale satsingsområder i perioden 2004-2006 er blant annet:

- fremme læring og formidling i arkiv, bibliotek og museum
- utvide nettbasert tilgang til kunnskap og kultur
- synliggjøre arkiv, bibliotek og museums funksjoner og roller i samfunnet.

ABM-utvikling har etablert et eget 5-årig innsatsprogram – Norsk digitalt bibliotek (NDB) – med hovedmål å gi alle enkel tilgang til informasjon og kunnskap. Dette er en nasjonal satsing som skal gi brukerne tilgang til de samlede digitale informasjonsressurser og tjenester i norske bibliotek.

Vi oppfatter rapportens presentasjon av ABM-utvikling (s.11) og det som flere steder ellers beskriver biblioteksektoren (f.eks. s.74) som i beste fall noe upresis. Dette gjør det noe vanskelig å ta stilling til også det øvrige som presenteres i rapporten, da det kan se ut til at informasjonen som er innhentet ikke er godt nok kvalitetssikret. Vi vil likevel knytte noen kommentarer til de områdene som er mest sentrale sett fra vårt ståsted.

Vi oppfatter at de sentrale problemstillingene som presenteres, og som det ønskes innspill på, først og fremst er knyttet til næringspolitiske interesser. Hvis man skal ”legge til rette for verdiskaping og bygge opp under visjonen om at Norge skal være et av verdens mest nyskapende land”, som Nærings- og handelsministeren selv sier i en pressemelding i forbindelse med framlegget av statsbudsjettet for 2005, er det viktig å sørge for at både arkiv, bibliotek og museum fortsatt kan framstå som sentrale kulturarvinstitusjoner som gir allmennheten tilgang til også digitale ressurser.

”Statene bør utarbeide en politikk for bevaring og utvikling av arkiver, museer, biblioteker og annen informasjon frambrakt og/eller innsamlet av statlige eller ikke-statlige institusjoner, om mulig ved digitalisering, og opprette mekanismer for å lette tilgangen til dette innholdet, herunder fremme disse institusjonene som sentre for informasjon, utdanning og livslang læring” (Unescos handlingsplan for kulturpolitikk for utvikling, målsetting 4. pkt 7. 1998.)

Særlig bør bibliotekenes samfunnsmessige betydning tillegges vekt når det gjelder det å gi fri tilgang til kunnskapsressurser som kan danne grunnlag for ny verdiskaping og innovasjon. Som sentrale leverandører av alle typer informasjons- og kunnskapsressurser, også det som er produsert av det offentlige selv, må bibliotekene sikres gode rammebetingelser for å kunne formidle og gjøre tilgjengelig også digitale ressurser.

Ved overgangen til elektronisk innhold risikerer biblioteksektoren å oppleve en uheldig markedsvridding som kjøper. Mens bibliotekene tidligere sto friere i sitt innkjøp av tradisjonelle trykte tidsskrifter (også tilgjengelig i enkeltabonnement), oppleves det nå at sentraliserte internasjonale leverandører av elektroniske tidsskrifter oppnår en monopolsituasjon som resulterer i mindre valgfrihet for bibliotekene som offentlige kjøpere. I tillegg oppleves momsreglene som problematiske – mens tradisjonelle papirbaserte tidsskrifter ikke er momsbelagt, må bibliotekene betale moms for elektroniske tidsskrift uten mulighet for momsrefusjon. Dette plasserer det offentlige i en særstilling i forhold til andre aktører, og bidrar til å svekke muligheten for å gi tilgang til sentrale kunnskapsressurser av vesentlig verdi for forskning og verdiskaping. På mange måter kan en i denne sammenheng hevde at elektronisk innhold blir diskriminert per se.

Innenfor rammene av Norsk digitalt bibliotek arbeides det for å stimulere til økt produksjon av digitalt innhold, blant annet gjennom å digitalisere allerede eksisterende analogt materiale. Dette mener vi vil være et viktig bidrag til å styrke samarbeidet mellom kultur og utdanning og næringspolitikken, ved at innholdsbransjene gis større muligheter til innovasjon. Forsøk som den foreslåtte utvidelse av innkjøpsordningen til å også omfatte ebøker vil sannsynligvis bidra positivt.

Vi ser også at rapporten tar opp et viktig moment når det gjelder universell utforming. Nettopp ved å ta i bruk det digitale formatet kan større mengder informasjon og kunnskapsressurser gjøres tilgjengelig for personer med nedsatt funksjonsevne, som synshemmede. Da er det spesielt viktig at man legger universell utforming til grunn, slik at ikke nye barrierer bygges opp. Tilgjengeligheten vil kunne sikres gjennom pliktavlevering av elektroniske dokumenter og læremidler, og slik kan lærebøker gjøres tilgjengelig i hensiktsmessige format for funksjonshemmede samtidig med at de publiseres på tradisjonelt vis.

Med vennlig hilsen

Jon Birger Østby
direktør

Leikny Haga Indergaard
avdelingsdirektør